

Краток документ за застапување

ОПШТИНА ДЕЛЧЕВО

**ПРЕДИЗВИЦИ И МОЖНИ РЕШЕНИЈА ЗА ПРОБЛЕМИТЕ СО КОИ
СЕ СООЧУВААТ РОМИТЕ**

АВТОРИ:

Алберт Мемети

Надире Реџеџи

Вовед

Како во сите општини така и во Делчево постојат многу фактори кои влијаат на структурата на населението. Овие податоци се базираат на пописот на населението од 2002 година. Оваа општина со години наназад пробува да го искористи економскиот и туристички потенцијал со кој би го решил најгорливиот проблем во општината, а тоа е вработувањето.

Според демографските податоци оваа општина има околу 651 граѓани Роми, според последните резултати од пописот на население 2002 година . Оваа бројка се разбира се променува затоа што трендовите за миграција поради економска или образовна цел ги привлекува граѓаните да имигрираат а најчесто емигрираат во Скопје како главен град. Покрај овие фактори генерално влијаат повеќе фактори на општата популација на општината. Ромите во општина Делчево активно учествуваат во општествените текови на локално ниво. Често пати при избори нивната мобилизација резултирала со многу позитивни резултати и голема отвореност и соработка со граѓанскиот сектор. Нивниот капацитет како електорат го искористија во неколку наврати при што Делчево е една од општините која има референт Ром во администрацијата.

Општина Делчево има повеќе граѓански организации меѓу кои и Ромски кои имаат големо влијание врз заедницата. Нивните напори заедно со соработката на локалните власти генерираа многу позитивни резултати во годините наназад. Како еден од позитивните примери што може да се забележи е посветеноста на општината за подобрување на квалитетот на живот на Ромите во општина Делчево. Важно е да се напомене дека Делчево има усвоено локални акциони планови за Ромите во периодот 2017 – 2020. Покрај ова општината исто така учествува за организирање на прославата на меѓународниот ден на Ромите – 8ми Април. Општината исто така во соработка со граѓанскиот сектор издвојува финансиски средства за двајца ученици, еден од основно и еден од средно училиште.¹ Исто така треба да се напомене фактот дека општина Делчево е една од неколкуте општини кои го воведуваат изучувањето на Ромскиот јазик како изборен предмет во училиштата.² Општината покрај инвестирањето во учениците

ЛИЧНА КАРТА НА ОПШТИНАТА

Делчево е општина во источниот дел на Република Македонија, која опфаќа околу 422 километри квадратни. Општината е стратешки ситуирана затоа што на север и на исток се граничи со Република Бугарија додека пак на запад се граничи со општина Берово а на југ со Пехчево. Оваа општина брои околу 17,505 граѓани во која околу 11,536 живеат во општинскиот центар со композиција од неколку етнички заедници. Во Делчево живеат околу 95% граѓани со Македонска етничка припадност, 3,7% Роми, 0,7 Турци и останати.

¹ Хелсиншки Комитет за Човекови Права. Помеѓу имплементација и реалност на Националната стратегија за инклузија на Ромите – Декада на Роми 2005- 2015. Пристапено на: 11.11.2017.

http://www.mhc.org.mk/system/uploads/redactor_assets/documents/629/Romi_Analiza_Helsinki.pdf

² Ибид

Роми, исто така издвојува финансиски средства за културни настани поврзани со Ромската заедница.³

Покрај вработениот референт Ром во локалните институции има вработено и други лица Роми. Образованието е на високо ниво затоа што опфатот на деца вклучени во образовниот процес во општината изнесува 100%.⁴ Што го прави Делчево една од ретките општини со таков резултат на вклученост на деца во образовниот систем. Ромите во Делчево живеат во урбана средина.

Генерално состојбата на домување на Ромите во Делчево е добра, општината има донесено ревидиран план за домување во кој ги вклучува и Ромите.

Состојбата со здравството на Ромите во општина Делчево е малку поразлична, иако генерално сите имаат пристап до здравствени услуги, Ромите имаат значајно најлоша здравствена состојба во општината. Проектот за здравствени медијатори не ја покрива општина Делчево.

Според достапните податоци за општина Делчево може да се забележи дека проблемите на Ромите се меѓусебно поврзани. Покрај проблемите во здравството, домувањето, вработувањето и образованието постојат дополнителни проблеми кои го отежнуваат животот на Ромите во општината. Во контекстот на проблемите се додаваат и генерално идентификуваните проблеми на национално ниво како што е дискриминацијата. Во општината сеуште постои скриена структурна дискриминација која често граѓаните ја пријавуваат во локалните граѓански организации.

Во целост, општина Делчево се труди да ги намали проблемите на сите граѓани вклучително и проблемите на Ромите во општината. Органите на општината често се фокусирани на генералните проблеми на општината без директен фокус или план за потребите на Ромите. Советот како главен орган на општината е поделен во постојани комисии кои се креирани според потребите на општината. Овие комисии се креирани според статутот на општината и нивната работа и ингеренции се детално опишани во истиот. Според статутот постојат седум (7) комисии⁵ за различни сфери од општествениот живот на жителите во општината и тоа:

- Комисија за верификација, мандатни прашања, избори и именувања
- Комисија за еднакви можности
- Комисија за финансии, буџет и ЛЕР
- Комисија за јавни дејности
- Комисија за комунални работи и сообраќај
- Комисија за урбанизам, планирање и уредување на просторот и заштита на животната средина и прородата
- Комисија за статут и прописи

Според дејноста, комисиите имаат различен домен на работа и учесници во овие комисии. Советниците учествуваат во овие комисии заедно со експерти на локално ниво кои работат во насока на изнаоѓање на решенија за проблемите на граѓаните. Според наведените комисии може да се забележи дека Ромското прашање е застапено во нивната работа..

³ Ибид

⁴ Ибид

⁵ Општина Делчево. Пристапено на: 11.11.2017. <http://delcevo.gov.mk/opstinski-organi/soviet/2010-04-29-06-15-00.html>

Анализа на проблемите и приоритети

Според приоритетната поставеност на претставниците на работилницата⁶, општина Делчево ги приоритизира следните пет (5) потреби на Ромската заедница

1. Невработеност
2. Инфраструктура
3. Дискриминација
4. Образование на возрасни
5. Легализација на имот

Според алармантноста на потребите на Ромите во Делчево, невработеноста претставува прв приоритет, потоа инфраструктурата и третиот главен приоритет во општина Делчево е дискриминацијата. Освен овие приоритети, Ромите во Делчево се соочуваат со проблеми со обезбедување на образование на возрасни, легализација на имот вклучувањето на родовите аспекти во главните политики, здравствените и други аспекти.

Анализа и опции за решавање на приоритетните потреби

1. Општина Делчево се справува со генералните трендови од национално ниво. Покрај имиграцијата на младите а воедно и емигрирањето во Скопје како главен град со повеќе можности за вработување, младите исто така одлучуваат да имигрираат во западно Европските земји. Невработеноста кај Ромите во оваа општина често се поврзува и со дискриминацијата врз целокупната заедница.

Покрај тоа што овој проблем е генерално забележителен на национално ниво а воедно и тесно поврзан со многу други аспекти и домени во општеството, Ромите се во ситуација да одлучат дали би заминале од државата или би останале во општината. Овој проблем е двостран, но сепак локалната самоуправа треба да се потруди да ја искористи стратешката геоположба за унапредување економскиот развиток. Од една страна граѓаните треба да се адаптираат и преквалификуваат според потребите на пазарот на трудот, иако веќе се здобиле со високо образование треба да го капитализираат своето знаење во инвестиции во општината. Од друга страна локалната самоуправа треба да ја искористи географската положба и да ги унапреди економските односи со соседна Република Бугарија. Општината треба да привлече странски инвестиции во дизајнирани ТИРЗ-ови, но исто така и да го поттикне отварањето на локални мали и средни бизниси со повеќе мерки Постојат повеќе мерки кои би биле од голема корист и олеснување доколку локалната власт одлучи да го искористи максимумот од општината. Меѓу повеќето од опциите локалната власт може да понуди обезбедување на опрема, мали кредити, субвенции, ослободување од данок во одреден период, неповратни средства и други иновативни мерки кои би биле стимулација на младите.

⁶ Работилница на ИнСоК со претставници од локалните самоуправи при проектот „ROMA ACTION + civic engagement of local community“ Повеќе информации за проектот се достапно на <https://goo.gl/VrnHWw>

2. Инфраструктурата како еден од главните потреби на Ромите во општината претставува елементарна потреба на секој граѓанин. Специфичноста на овој проблем е тоа што фокусот на инфраструктурни услуги за Ромите е помал за разлика од останатите. Генерално, овој проблем е исто така поврзан со повеќе фактори и други проблеми кои се индиректно поврзани. Покрај општина Делчево, има голем број на други општини коишто го приоритизираат овој проблем затоа што малку се инвестира во решавањето на овој проблем.

За решавање на овој проблем најпрво треба општината да ги разгледа стратегиите за модернизирање на градот, а воедно и да ги земат локалните акциони планови во предвид. Според овие документи инвестирањето во населби каде што живеат Роми е најпрво инвестирање за граѓани од општината а потоа и решавање на горлив проблем на заедницата на Роми. Покрај инвестициите на општината, граѓанскиот сектор во соработка со локалната самоуправа има можност да аплицира за дополнителни грантови или други средства коишто би биле користени за обезбедување на подобри инфраструктурни услови на општината. Со ваквите мерки ќе се обезбедат канализациски мрежи, асфалтирани патишта, односно ќе се подобри инфраструктурата во целост со што би се олеснил животот на Ромите во општината, а со самото тоа ќе се подобри и животниот стандард на сите граѓани..

3. Дискриминацијата како и претходните два проблеми погоре, е проблем на национално ниво а во исто време и проблем кој ги засега граѓаните Роми во општината. Веќе традиционално најмногу напор за решавање на овој проблем вложуваат граѓанските организации и преку нивни кампањи и други активности нивото на дискриминација се намалува. Дискриминацијата најчесто се одразува во сите аспекти од социјалниот живот односно сите општествени текови, почнувајќи од образование до вработување и пристап до сите други услуги.

Најчесто решавањето на овој проблем има долг процес и нема гаранција за целосно искоренување на предрасудите кај народот. Сепак како што веќе е напоменато, соработката на локалната самоуправа и граѓанскиот сектор ветува подобрување на ситуацијата. Имајќи во предвид дека Ромите стануваат се повеќе сензитивни на проблемот со дискриминација, се повеќе се актуелизираат проблемите до надлежните органи за решавање по системски пат. Покрај трендот на зголемена дискриминација на граничните премини специфично кон Ромската заедница, постојат и понови примери во кои се ангажира Комисијата за спречување и заштита од дискриминација. Еден од најпотребните опции за овој проблем е да се сензитивизираат локалните институции за структурната дискриминација. Покрај оваа мерка локалните власти треба да обезбедат локална институција во која граѓаните ќе можат да пријават случаи на дискриминација а воедно ќе може да се реагира со соодветни казни. Важно е овој процес да не биде пасивен и граѓаните да изгубат доверба во властите за спречување на дискриминацијата.

Препораки

- Граѓаните треба да се адаптираат и преквалификуваат според потребите на пазарот на трудот, иако веќе се здобиле со високо образование треба да го капитализираат своето знаење во инвестиции во општината.
- Треба да ја искористи географската положба и да ги унапреди економските односи со соседна Република Бугарија. Општината треба да привлече странски инвестиции во дизајнирани ТИРЗ-ови, но исто така и да ги поттикне отварањето локалните мали и средни бизниси со повеќе мерки кои би го олесниле целиот процес
- Најпрво треба општината да ги разгледа стратегиите за модернизирање на градот а воедно и да ги земат локалните акциони планови во предвид.
- Граѓанскиот сектор во соработка со локалната самоуправа има можност да аплицира за дополнителни гратови или други средства коишто би биле од корист за обезбедување на инфраструктурни услови на општината. Со тоа ќе обезбедат квалитетен животен стандард на сите граѓани во општината и обезбедување на елементарни потреби на Ромите во општината.
- Да се сензитивизираат локалните институции за структурната дискриминација.
- Локалните власти треба да обезбедат локална институција во која граѓаните ќе можат да пријават случаи на дискриминација а воедно ќе може да се реагира со соодветни казни

Библиографија

- Државен Завод за Статистика - <http://www.stat.gov.mk/Publikacii/knigaXIII.pdf>
- Хелсиншки Комитет за Човекови Права. Помеѓу имплементација и реалност на Националната стратегија за инклузија на Ромите – Декада на Роми 2005- 2015. Пристапено на: 11.11.2017. http://www.mhc.org.mk/system/uploads/redactor_assets/documents/629/Romi_Analiza_Helsinki.pdf
- Општина Делчево - <http://delcevo.gov.mk/opstinski-organi/sovet/2010-04-29-06-15-00.html>